

Socialdepartementet
Enheten för folkhälsa
103 33 Stockholm

Stockholm
2009-06-08

Ert dnr
S2009/1982/FH

Vårt dnr
2009/126

Angående remiss av betänkandet en ny alkohollag, SOU 2009:22.

Näringslivets Regelnämnd NNR har givits möjlighet att lämna synpunkter i det aktuella ärendet och önskar framföra följande synpunkter.

I det aktuella betänkandet presenteras en mängd förslag som berör alkohollagens olika delar. NNR var i kontakt med utredningen under själva utredningsprocessen genom att vi enligt direktiven skulle genomföra samråd om utredningens förslag. NNR lämnade synpunkter på ett flertal av de förslag som utredningen presenterar i betänkandet. Mot bakgrund av att utredningen inte bemött våra synpunkter eller inte behandlar de frågor vi reste finner vi anledning att åter föra fram flera av dessa.

NNR finner att flera av de förslag som presenteras är positiva för berörda näringsidkare men att det även tyvärr presenteras förslag med moment som vi starkt ifrågasätter. Vi fokuserar vår framställning i detta yttrande på förslag eller delar där vi har en avvikande åsikt i förhållande till det som utredningen presenterar och som vi bedömer påverka berörda näringsidkare på ett betydande sätt

En övergripande fråga som NNR finner högst väsentlig att diskutera är behovet av en modernisering av alkohollagen och i detta perspektiv inkluderar vi hur effektiv lagen är med avseende på prevention av konsumtionen av alkohol. Med dagens öppna gränser och betydande skillnader i beskattning har konsumenterna stora incitament att förelägga sina inköp till länder med lägre priser och på detta sätt förflytta sin konsumtion utanför s.a.s. alkohollagens räckvidd. NNR får dock intrycket av utredningen, och den framställning som görs, att alkohollagen som preventionsinstrument idag ograverat anses lika effektiv som den historiskt varit, trots att grundförutsättningarna på ett påtagligt sätt har förändrats. Frågan om effektivitet påverkar även vilka problem som lagen idag kan förväntas lösa, förhindra och hur stark lagen egentligen är mot bakgrund av nya förutsättningar.

I betänkandet diskuteras frågan om s.k. gårdsförsäljning ska tillåtas. Utredningen kommer fram till att det inte ska tillåtas av alkoholpolitiska skäl. I framställningen berör inte utredningen på vilket sätt förslaget kan anses påverka de alkoholpolitiska målsättningarna. Implicit förmodar NNR därmed att utredningen bedömer att åtgärden i ett isolerat perspektiv anses öka alkoholkonsumtionen på ett signifikant sätt som inte är önskvärt. NNR menar att det inte är balanserat med detta synsätt mot bakgrund av att gårdsförsäljning som sådan inte riktar sig mot någon kundgrupp som primärt konsumerar alkohol i ett berusningssyfte. Här handlar det om möjligheten att kunna smaka på det lokala vinet i ett gastronomiskt sammanhang tillsammans med andra lokala produkter. NNR finner att gårdsförsäljning bör tillåtas för att företagandet på landsbygden behöver underlättas, och inte motarbetas, om Sverige ska kunna utveckla och bevara en levande landsbygd. Det finns goda exempel från bl.a. Finland som har snarlika alkoholpolitiska traditioner och där det visat sig att gårdsförsäljning fungerar utan att folkhälsan äventyrats.

Utredningen presenterar ett förslag som innebär att cateringföretag ska ges möjlighet till stadigvarande tillstånd för slutna sällskap. NNR ser förslaget som en positiv åtgärd som förenklar för berörda företag. En problemställning är dock att dessa företag inte bedriver sin affärsverksamhet utifrån den geografiska indelningen i kommuner som tillstånden grundar sig på. För företag i storstadsregioner är det naturligt att kunna erbjuda samma tjänster oavsett om beställningen och leverans sker i kommun x, y eller z inom den marknad där företaget verkar. NNR kan omöjligt se vad prövningen i varje kommun faktisk tillför i sak utan prövningen tillför bara kostnader för berörda företag. Vi menar att dessa krav är ett tydligt exempel på en förlegad lagstiftning som inte hänger med i samhällsutvecklingen där nya företeelser växer fram och där företag idag erbjuder tjänster som var helt främmande för 15 år sedan. NNR finner att SHR:s förslag med anmälningsplikt är en lämplig lösning på problemet som regeringen bör komplettera utredningens förslag med.

En annat förslag som berör cateringföretag är kravet på stadigvarande tillstånd ska kopplas ihop med krav på att förfoga över kök för tillredning av mat. NNR finner att lagen måste förtydligas i denna del för att undvika att cateringföretagen inte ska behöva uppfylla kökskravet för att kunna få stadigvarande tillstånd.

Utredningen diskuterar i betänkandet vikten av att tillståndsinnehavaren har genomgått utbildning och det föreslås att det införs en examinationsverksamhet där Folkhälsoinstitutet (FHI) ska ges befogenheter att ge ut riktlinjer. NNR menar att det är den nödvändiga kunskapen, och inte utbildningen som sådan, som ska stå i centrum. Det är trots allt inget självändamål att skicka en massa personer på utbildning om de redan har den relevanta kunskapen. I detta perspektiv är det även relevant att tillåta att existerande tillståndsinnehavare inte ska behöva genomgå ny utbildning bara för att de förvärvar en annan verksamhet i en annan kommun eller utvidgar existerande verksamhet till fler serveringsställen. Utredningen nämner i sin konsekvensanalys inte vilka kostnader som tillkommer till följd av utbildningskravet, trots att de har en explicit skyldighet att redovisa en sådan skattnings.

Det finns i alkohollagen en geografisk dimension som innebär att frågan om ytterligare ett serveringstillstånd har avsevärt olika marginaleffekter med avseende på konsumtionen av alkohol beroende på geografiska läget, jfr t.ex. ett fall i en glesbygdskommun med en storstadskommun. Lagens andemening är i princip dock att varje fråga om serveringstillstånd kan ha samma effekt för konsumtionen och ska prövas därefter av kommunerna. NNR finner att denna aspekt är något som måste beaktas och vidare diskuteras för vi är tveksamma till om dagens utgångspunkter genererar ett effektivt prövningsförfarande av alkoholtillstånd. NNR

finner att det för rättssäkerheten tydligare bör framgå i själva lagen vilka kriterier som ska anses vara uppfyllda för att erhålla tillstånd. Dagens modell med prövning innebär att den ”lokala tillämpningen” av lagstiftningen har stor betydelse och lokala politiska överväganden kan i slutändan vara avgörande. NNR menar att det finns en hel del att önska av alkohollagen i ett rättssäkerhetsperspektiv. Förslaget som utredningen presenterar om att kommunala riktlinjer ska tas fram känns allt för svagt för att ge önskvärd förutsägbarhet och transparens i tillämpning av lagen.

I betänkandet diskuteras frågan om under vilka tider som alkohol ska få serveras och utredningen kommer fram till att det bör ske inskränkningar i förhållande till nuvarande regler för serveringstider av alkohol. Utredningen föreslår att normaltiden ska vara kl 11.00-01.00 och efter att särskild prövning kan tillstånd medges till kl 03.00. I den argumentation som anförs utgår utredningen från att det finns ett starkt samband mellan öppettider och konsumtion av alkohol. NNR finner att det finns viss korrelation men att den mesta konsumtionen av alkohol trots allt sker utanför platser med serveringstillstånd, vilket borde vara en självklar fråga att belysa i sammanhanget. Nu ges intrycket i betänkandet att serveringstillstånden med dagens serveringstider har en omedelbar kausalitet med de negativa effekterna för samhället i form av ökat våld och oordning, vilket enligt NNR är ett starkt förenklat resonemang för en komplex fråga med svårbedömda orsakssamband. Utredningen diskuterar inte den centrala frågan om hur efterfrågan ser ut och hur den utvecklats över tid, vilket borde vara en självklar parameter att beakta i sammanhanget. Om efterfrågan är stark hjälper det sannolikt inte att försöka strypa utbudet. Det kan i sammanhanget inte uteslutas att konsumtionen flyttas till andra platser och frågan är då om samhället i slutändan vinner något med förslaget.

Utredningen har haft uppdraget att se över lagstiftningen med syftet att presentera åtgärder som kan förenkla lagstiftningen och i detta avseende haft exakt samma uppdrag som många andra utredningar. NNR kan konstatera att ambitionsnivån väsentligt skiljer sig åt mellan alkohollagsutredningen för denna fråga och exempelvis utredningen om enklare aktiebolag, trots identiska beställningar i direktiven. Det finns enligt NNR delar av lagstiftningen som starkt kan ifrågasättas ur ett effektivitetsperspektiv, vilket vi påtalade i vårt yttrande till utredningen, som dock valde att i svepande ordalag avfärda dessa synpunkter med hänvisning till att det är en skyddslagstiftning. NNR menar att det går att effektivisera olika delar av alkohollagen utan att göra avkall på skyddsnivån. Ett sådant konkret exempel är rapporteringen av konsumtionsstatistik som idag görs till FHI och som åsamkar berörda företag en stor administrativ börda. Vi menar att det högst sannolikt inte skulle ske några dramatiska försämringar av folkhälsan om företagen rapporterade dessa uppgifter med längre intervall och vissa företag t.o.m. överhuvudtaget inte behövde rapportera.

Utredningen ska enligt kommittéförordningen belysa de förväntade effekterna av de förslag som presenteras vilket utredningen inte gjort i den konsekvensanalys som presenteras. NNR finner att förslagen måste kopplas ihop med en tydlig beskrivning av hur de förväntas påverka berörda företag och det måste göras i både kvalitativa och kvantitativa termer. Alkohollagen har flera olika förfarande där företagen ska rapportera, ansöka och anmäla vilket är moment som alla ingår i regeringens definition på administrativa bördan och där målsättningen är att minska dessa kostnader med 25 %. NNR finner därför att utredningens förslag djupare måste penetreras för att undvika att det uppstår nya kostnader.

NNR finner att utredningen på ett mycket svepande sätt gömmer sig bakom de alkoholpolitiska målsättningarna utan att i detalj analysera i vilken utsträckning, och om överhuvudtaget, en åtgärd på ett väsentligt sätt kan anses påverka alkoholkonsumtionen och i så fall i vilken utsträckning. Vi finner att denna form av utredningsmetodik är undermålig och NNR finner att regeringen inte kan lägga flertalet av förslagen till grund för lagstiftning innan effekterna av förslagen i ett brett perspektiv analyserats och där resultaten sedan öppet redovisats.

Med vänliga hälsningar

NÄRINGSLIVET REGELNÄMND

Tomas Lööv